

Elementi renesansne odjeće kao inspiracija za projektiranje kolekcije

Levak, Veronika

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:201:536143>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-16**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNA TEHNOLOGIJA I INŽENJERSTVO

DIPLOMSKI RAD
ELEMENTI RENESANSNE ODJEĆE KAO INSPIRACIJA ZA PROJEKTIRANJE
KOLEKCIJE

VERONIKA LEVAK

Zagreb, rujan, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET
TEKSTILNA TEHNOLOGIJA I INŽENJERSTVO
INDUSTRIJSKI DIZAJN ODJEĆE

DIPLOMSKI RAD
ELEMENTI RENESANSNE ODJEĆE KAO INSPIRACIJA ZA PROJEKTIRANJE
KOLEKCIJE

DOC. DR. SC. IRENA ŠABARIĆ

VERONIKA LEVAK

Zagreb, rujan, 2019.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA:

Sveučilište u Zagrebu

Tekstilno-tehnološki fakultet

Studij: Industrijski dizajn odjeće

Matični broj studenta: 10776/TTI/IDO

Zavod za dizajn tekstila i odjeće

Diplomski rad

Elementi renesansne odjeće kao inspiracija za projektiranje kolekcije

Veronika Levak

Broj stranica: 58

Broj slika: 87

Broj literaturnih izvora: 13

Mentor: doc. dr. sc. Irena Šabarić

Članovi povjerenstva:

1. izv. prof. dr. sc. Katarina Nina Simončič, predsjednik
2. doc. dr. sc. Irena Šabarić, član
3. doc. dr. sc. Slavica Bogović, član
4. doc. dr. sc. Blaženka Brlobašić Šajatović, zamjenik člana

Neposredni voditelj: Franka Karin, mag. ing. techn. text.

Datum predaje: 24.09.2019

Datum obrane rada: 26.09.2019

SADRŽAJ

SAŽETAK

1. UVOD	1
2. TALIJANSKA RENESANSA.....	2
2.1. UTJECAJ ŠPANJOLSKE.....	6
2. 2. SELJACI I GRAĐANI.....	9
3. KARAKTERISTIKE RENESANSE U POJEDINIM ZEMLJAMA	11
3.1. FRANCUSKA.....	11
3.2. ENGLESKA.....	12
3.3. NJEMAČKA.....	14
4. UTJECAJ RENESANSE NA SUVREMENE DIZAJNERE.....	16
5. PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE INSPIRIRANO RENESANSNIM ELEMENTIMA..	19
5.1. HALJINA 1.....	21
5.2. HALJINA 2.....	22
5.3. HALJINA 3.....	23
5.4. HALJINA 4.....	24
6. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE KROJA HALJINE.....	25
6.1. KONSTRUKCIJA HALJINE.....	25
6.2 MODELIRANJE HALJINE.....	26
7. VARIJACIJE NA KOLEKCIJU „SJAJ PROŠLOSTI“.....	27
8. KOLEKCIJA „SJAJ PROŠLOSTI“.....	47
9. ZAKLJUČAK	55
10. POPIS LITERATURE.....	56
11. IZVORI SLIKA.....	57

SAŽETAK

Tema ovog diplomskog rada su elementi renesansne odjeće, ali i odjeća u cjelini. Rad je podijeljen u dva segmenta. U prvom dijelu rada teoretski se obrađuje pojam renesanse. S naglaskom na odjeću. Opisane su razlike između zemalja s naglaskom na Italiju. Objašnjena je razlika u odijevanju između staleža i spolova.

U drugom dijelu rada odabrani su elementi koji su poslužili za razvoj kolekcije ženskih haljina nazvane „Sjaj prošlosti“. Realizirana je mini kolekcija od tri modela, a zatim se crtežima prikazalo kako se kolekcija može proširiti i razviti u više smjerova.

KLJUČNE RIJEČI: renesansa, Italija, elementi, kolekcija

SUMMARY

The theme of this work are elements of Renaissance clothing, and clothing in general. The paper is divided into two segments. In the first part of the work, theory deals with the concept of the Renaissance. With a focus on the clothes. Describes the differences between countries, with an emphasis on Italy. Explains the difference in clothing between the stock and equality.

In the second part of the selected elements that were used for the development of women's dress collection called "The splendor of the past." Realized is a mini collection of three models, and the drawings show how the collection can be expanded and developed in several directions.

KEY WORDS: Renaissance, Italy, elements, collection

1. UVOD

Završetkom srednjeg vijeka, koji mnogi nazivaju i mračnim razdobljem, svoju vladavinu započinje razdoblje renesanse. Renesansa se karakterizira kao kulturni pokret koji se javlja u periodu od 14. do 17. stoljeća. Pokret je nastao u Firenci u kasnom srednjem vijeku otkuda se vrlo brzo počeo širiti na ostatak Europe.

Novonastala moda počinje predstavljati svojevrsni statusni simbol tijekom renesanse. U skladu s time, vlasti se počinju baviti pitanjem klasnih razlika u odijevanju i zakonom popisuju odjeću primjerenu za svaku klasu. Bogato građanstvo nosi skupocjenu odjeću, svilene haljine ukrašene vezom, krzno i pojaseve. Siromašnijim građanima i seljacima zabranjeno je nošenje i posjedovanje svile, stoga oni mogu nositi jednostavniju odjeću bez ikakvih ukrasa. Ovakav novonastali zakon primjenjuje se u svim zemljama zahvaćenim renesansnom. Razlike između staleža su jasnije no ikad, a temelje se upravo na samom modnom izričaju. Unatoč istom zakonu, svaka zemlja razvija neka svoja renesansna obilježja. U suštini materijali, boje, raskoš, slojevitost te prisustvo ornamenata su upravo ono što im je svima zajedničko. S druge strane, oblik vratnog izreza, količina slojevitosti, način vezanja, ornamenti koji se koriste te drugi detalji su ono što ih razlikuje. Ženska moda doživljava procvat i postaje mnogo raskošnija i prirodnija, ali i muška moda se mijenja i postaje slojevita i ukrašenija. Nadalje kroz rad prikazat će se kako se renesansa razvijala kroz pojedine europske zemlje i koja su njena karakteristična obilježja. Knjiga „Povijest odijevanja“, Francoiss – Marie Grau, služila mi je kao temeljni izvor informacija.

Renesansa je za mnoge umjetnike (od filmske umjetnosti do modne industrije) izvor inspiracije koja ih nadahnjuje u svom stvaralačkom djelovanju. Nakon provedenog istraživanja kao inspiracija nametnuli su se elementi renesansne odjeće koji su razradom i prilagodbom današnjem vremenu osvježeni i dobili novi kontekst. Izrađena kolekcija namijenjena je svakodnevnom odijevanju i nema odlike povijesnog kostima.

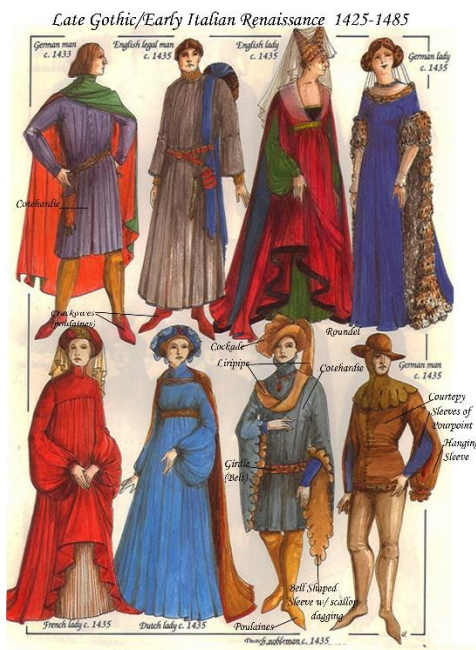
2. TALIJANSKA RENESANSA

Kroz 15. st. talijanska odjeća nije doživjela utjecaj gotike, stoga je uspjela stvoriti modu koja je istovremeno puno prirodnija i raskošnija. Odraze te mode možemo vidjeti u brojnim prikazima prisutnim u venecijanskom slikarstvu kao što su: rukavi kratkog haljetka koji su zasječeni ili razrezani na košulji, sam haljetak je otvoren na prsima, a preko njega su se nosile razne vrste ogrtača, kao npr. ogrtača s rukavima. Hlače se nose u raznim bojama, na glavi se nosi mala kapa ukrašena perjem ili kapa od pusta, dok je ženska odjeća načinjena od skupocjenih tkanina, bisera, zlatnih i srebrnih vezova, koja je istodobno i predstavlja prekid s nošenjem srednjovjekovnih haljina. Povijesno gledano, nakon što se dogodila invazija na Italiju pod vodstvom Karla VIII, Luja XII. i Franje I, invazije koja olakšava miješanje kultura, te se tako talijanska moda uzastopnim valovima širi po čitavoj Europi. Pod vlašću Luja XII. francuska odjeća, koja zadržava svoja glavna obilježja, zapravo izravno slijedi talijansku modu. " Muško odijelo i dalje se sastoji od kratkog haljetka, koji sada ima izrez na prsima i otvorene rukave, a sprijeda nakitnjak (*braguette*), trokutasti dio zavezan uzicama, te od ogrtača različitog oblika."¹ U ženskoj modi a *la francaise* koju promiče Ana Bretonska, zapravo se suprotstavlja modi *a italienne*. " Odjeća na francuski način sastoji se od jedne dugačke košulje od platna iz Bretanije, od haljine stegnute pojasom koja se nosi ispod nje te haljine koja se nosi preko, širokih rukava, otvorene od struka do stopala ili zatvorene. Talijanski način razlikuje se od francuskog u rukavima (tzv. *mancheron* dio ramena povezan je uzicama za manšete koja pokriva podlakticu), u uporabi proreza i u raznim drugim detaljima, ali najviše se razlikuje bogatstvom svojih tkanina, svojim koloritom i ukrasima."² Tijekom čitavog tog razdoblja, u Francusku, a potom i u Englesku, dolazi moda tzv. proreza, koji se očituje u elipsoidnim razrezima podstavljeni drugačijom vrstom tkanine i druge boje njemačkog podrijetla. Prorezi su raspoređeni u pravilnim linijama koji su odijeljeni gajtanim, a naglašeni su vrpčama, zlatnim ili srebrnim nitima, koje ukrašavaju haljetak malo-pomalo, hlače, cipele i upotpunjuju raskoš tkanine.

¹ Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 42.

² Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 42.

U doba vladavine Franje I. renesansa je u punom sjaju. Tkanine su raskošnije nego prije i nema im premca: zlatna platna s kovčama od srebra, saten, baršun, pust raznih boja, svileni serž, izvezen, podstavljen, napunjen krznom od risa. Nose se kratki haljeci sa širokim izrezima kako bi se vidjela košulja koja je obogaćena prorezima u obliku elipsa, koja katkad seže do bokova, a katkad je produžen lepršavom suknjicom ravnih nabora koja je otvorena na nakitnjaku izbočenom u obliku navlake. Rukavi su zarežani i stegnuti u zglobu šake. Preko prsluka se obično nosi *saie*, odnosno kratak ogrtač bez rukava, ili *chamarre*, tj. širok i dugačak kaput načinjen od raznih vrsta tkanina i gajtana koji su prišiveni na šavovima, a od 1530. godine nosi se tzv. *casaque*, odnosno kaputić kratkih otvorenih rukava. Hlače se nose do koljena, napuhane su i kratke ili su u obliku bačve, prateći bedra do koljena. Na glavi se nosi šešir načinjen od pusta ravne glave, najčešće ukrašen bijelim perom koje ide oko njega i pada sa strane poput perjanice. Također se nose i kape od baršuna i sukna, uzdignutih oboda, beretke, okrugle ili ravne kapice, dok se ljeti nosi šešir od slame ili lipove kore.

Slika 1. Renesansna odjeća u Italiji

Slika 2. Renesansna odjeća po staležima

" Žensku odjeću, jednako raskošnih tkanina, ukrasa i zlatarskih uresa, obogaćuju dva nova dodatka koji temeljito mijenjaju siluetu: tzv. *vertugade* i *basquine*. *Vertugade*, koji će se pod imenom vertugadin, košarica ili krinolina, zadržati tijekom tri stoljeća, podsuknja je od debelog uštrikanog platna, kojom ponekad prolazi prsten od vrbova pruta u dnu, zbog čega haljina izgleda poput stošca. Tzv. *basquine*, predak steznika, bluza je bez rukava, ljevkastog oblika, vrlo snažno stegnuta u struku, napunjena vunom, pojačana s mjedi i

drvenim pločicama."³ Donja haljina ili tzv. *cotte*, prekrivala je vertugade bez ijednog nabora, te proviruje ispod haljine koja se od struka naniže otvara u obliku trokuta. Rukavi *cotte* su bili široki, ali stegnuti oko zgloba šake i ukrašeni prorezima čitavom dužinom tako da oni prorezi od haljine najprije su završavali na laktu i bili podvrnuti na krajevima ukrašenima krznom, ali brzo poprimaju oblik dviju krznenih traka koje se zamataju oko ruku, a na ramenima su obično pričvršćene nekim nakitom. Bluza je imala veliki kvadratni izrez koji je bio ukrašen zlatnim lančićima raspoređenima u obliku grilande. Na pojasu su najčešće bile ovješene krunice ili lepeze od perja. Ogrtači s rukavima ili bez rukava, sprijeda su bili otvoreni i pratili su obrise haljina.

Slika 3. Izložba „Sjaj renesanse“, Muzej grada, Novi Sad

Za vrijeme talijanske renesanse, više klase kojima pripadaju žene oblače se u skladu s modom koja vlada. Talijanske dame na glavi najčešće nose krznenu kapu koja je ukrašena brošem i perjem, mali zlatni dijamant ili malu kapu kojoj je rub ukrašen biserima. Varijacije haljina zavise o ukusu dame te se tako nosi gornja haljina od svilene tkanine s uzorkom, skupljena ispod grudi, dugačkih visećih rukava, dok je donja haljina s rukavima na kopčanje. Neke nose haljine s povlakom, zvonasto krojenih rukava, od jarkih boja tkanine koje su ukrašene srebrnim zvijezdama, a oko bokova je pojas ili brokatne haljine

³ Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 42.

usko krojena gornjeg dijela, sprijeda su otvorene tako da se vidi donja haljina, a ispod sukanja je žičani kolut. Također se nosi i donja haljina od vatirane i unakrsno prošivene tkanine koja je ukrašena dragim kamenjem, a preko nje tabard od vezenog baršuna s utisnutim uzorkom i haljine dubokog izreza, malenoga gornjeg dijela s unakrsnom bordurom, prorezanih rukava vezanih na nekoliko mjesta kratkim vrpčama.

Odjeća plemkinja se razlikuje u odnosu na dame a očituje se u sljedećim promjenama; na glavi je postavljeno prstenasto oglavlje postavljene i vezene tkanine s našivenim perlama i velom od crnog baršuna, dugačke haljine visokog ovratnika i otvorenih dugačkih visećih rukava ili haljina uskoga gornjeg dijela, s dubokim četvrtastim izrezom i golemim orukvicama te pojas oko povišenog struka.

Slika 4. Izložba „Sjaj renesanse“, Muzej grada, Novi Sad

Građanstvo se trudi pratiti stil plemstva ali sve u okvirima platežnih mogućnosti kojima raspolažu. Djevojke na glavama nose malen trokutast šešir ili mrežastu kapu. Također se nosi oko glave vrpca ukrašena keramičkim cvijećem i lišćem ili lanena kapa vezana ispod brade. Haljine su najčešće povišenog struka. Gornja haljina je pretežito s velikim lanenim ovratnikom i zvonastim rukavima. Nose se i baršunske haljine, povišenog struka i visećih vrećastih rukava, dok je donja haljina od purpurne svile, dugih uskih rukava na kopčanje. Nosi se komotno krojena gornja haljina dubokog V- izreza s krznenim orukvicama, ispod

nje haljina s gornjim dijelom na vezanje i plisiranim skutima ili haljina povišenog struka, dubokoga V- izreza ispunjenog crvenom svilom i obrubljenog zlatnom vrpcom. Jednostavnije verzije su prozirna donja košulja, preko nje haljina od tanke lanene tkanine izvučene kroz proreze na rukavima gornje haljine od brokata s uzorkom. Muškarci nose bijeli šešir širokog oboda s crvenim krasnim perom, malu crnu kapu ukrašenu brošem ili jednostavnu baršunsku kapu s vatiranim obodom ili običnu pustenu kapu. Nose crveni baršunski haljetak koji se kopča sprijeda, a prsa i nabrani rukavi punjeni slamom, ogrtač od baršuna s utisnutim uzorkom, vatiranog oprsja i rukava, donji rub i rukavi obrubljeni krznom ili kratak ogrtač niskoga uzdignutog ovratnika, kratkih rukava, ešarpa vezana oko struka, na donjim rukavima izvezene srebrne zvijezde. Također se nosi povezen tabard⁴ ili crni donji haljetak visokog ovratnika, dug ogrtač od vezena zlatnog svilenog brokata s ljubičastim satenskim ovratnikom, te uzak remen o koji je ovješena torbica, a na nogama najčešće se nose dugačke čarape s potplatima (ponekad se čarape čak i u nekoliko boja), te kožne cipele i najčešće čizme do koljena.

„Radnici pretežito nose lanenu kapa, haljetak od debele vunene tkanine, ispod nje plisirana tunika, dokoljenice, te cipele do gležnja. Sluge oblače tamnoplave donje suknje, preko nje stavljaju ogrtač čije su skute zataknute za kožni remen, dokoljenice otvorenih prstiju i pete ili tamni donji haljetak visokog ovratnika i uskih rukava, preko njega kratki baršunski haljetak širokih rukava, kratke nabrane " suknjice", a na nogama se nalaze dugačke čarape nogavica najčešće različitih boja, koje su gore spojene i čizme do koljena.“⁵

2. 1. UTJECAJ ŠPANJOLSKE

Katolička protureformacija koja se proteže Španjolskom, uvelike dominira Europom i svim dvorovima svojevrsno nameće puno stroži stil. Žive boje više nisu u modi i zamiru pred tonovima crnih i tamnih nijansi. Obrisi više ne sadrže nabore i izgužvanost, već postaju ukočeni s uporabom punjenja. Ženska odjeća postaje još kruća i kao da gubi

⁴ Tabard - odjeća koju je vitez nosio preko oklopa, često krašena grbovima, bez rukava ili s kratkim rukavima, sa strane otvorena, danas naziv za kutu tog kroja.

⁵ Povijest odijevanja na zapadu, Peacock John, Golden marketing – tehnička knjiga, Zagreb 2007.

maštovitost koja ju je dosad prožimala. Novonastala strogost francuske odjeće se najbolje očituje u doba Henrika II. Propisuje se strogo korištenje tkanine i zlatne ili srebrne pozamenterije, vezice i svilene trake, određuje se mjesto dugmadi i vrsta materijala te boja svečane odjeće. Kratki haljetak više nije dekoltiran, umjesto toga ima veliki ovratnik koji nadilazi vrat košulje te je ukrašen čipkom ili vezom. Haljetak se spušta u skute na gornjem dijelu malih hlača koje su napuhane do koljena i punjene strunom, koje se zaustavljaju ne polovici bedara. Prorezan je do struka te tako ostavlja da se vidi izbočen nakitnjak. Hlače su zapravo čarape koje su pletene od svile i pamuka, novitet koji se pojavio otkako je u Engleskoj izumljen stroj za pletenje. Preko ramena se prebacuje plašt ili ogrtač bez rukava. " Među glavnim novitetima treba svakako istaknuti modu prugaste odjeće, odnosno ukrašene širitima od svile ili zlata, raspoređenim u usporednim crtama, što malo podiže neizražajnost boja."⁶ Strogost koja se nameće ne zaobilazi ni žensku odjeću, te tako steže žensko tijelo lišeći je ljupkosti i bilo kakvog poštovanja prirodnih oblika. Vertugade, koja se počinje lagano sužavati, sada je načinjena od brojnih šipki od kitovih usi ili metalnih ili drvenih obruča koji se povećavaju prema rubu te tako tvore neku vrstu kaveza. S druge strane *basquine* se s vremenom pretvara u tzv. *corps* ili *corps pique*, odnosno steznik koji je izuzetno uzak u struku i pojačan tzv. buscom od dvije drvene ili metalne ploče koje su bogato ukrašene, a njihova svrha je da drže tijelo ukočenim. Kasnije je u nekim slučajevima *corps* složen jednostavnije od armature bijelog željeza, napunjen i prekriven platnom. Unatoč strogosti koja je zavládala i proširila se iz Španjolske, ipak će se uskoro vratiti još veća raskoš i originalnost na francuski dvor za vrijeme vladavine Karla IX. te u doba Henrika III.

⁶ Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 47.

Slika 5. Francusko odijevanje u renesansi

Slika 6. Muško odijevanje kroz renesansu

Dok je na vlasti Karlo IX, nameću se razni zakoni koji pokušavaju spriječiti nadolazeću raskoš te se ne događaju nikakve znatne promjene. Kratki haljetak, s kopčama ili s dugmadi i dalje ima visoki ovratnik koji je podstavljen hermelinom, isto kao što su i podstavljena ramena i zglobovi šaka. Hlače s raznih krojeva, a čarape su dugačke ili kratke. Duge čarape su se pričvršćivale za hlače vezicama i zvale su se čarape na vezanje, dok su se kratke čarape držale podvezicama ispod koljena, a dio koji se nalazio između čarapa i hlača pokrivaio se natkoljenikom. Nakitnjak je i dalje najčešće ukrašen zlatom i dragim kamenjem. I dalje je u modi plašt, bez ovratnika koji je nabran oko gornjeg dijela tijela, ili tzv. španjolski plašt koji ima ovratnik, ravan ili izglaćan, i na kraju plašt koji ima proreze za ruke odnosno *casaque*. " Dame od muške odjeće preuzimaju prsluk kojeg oblače preko *corps-pique*. Ženske gaće, slične muškima, privezane su za nj. Gornja haljina ili *berne* otvorena je preko duge tunike, i sama je prorezana iznad vertugadina⁷ koji je na tom mjestu prekriven vrlo skupom tkaninom. Ovratnik je podignut sve do tzv. *fraise* (jagoda; ovdje u značenju nabrani, uštrikani ovratnik)."⁸ Nasuprot tome, svečana odjeća je otvorena oko vrata u obliku pravokutnika kojeg pridržavaju samo epolette, dok su ramena i vrat prekriveni prozirnom kratkom bluzom koja završava s neizbježnom *fraise* ispod brade. Nakon Karla IX., na vladavinu dolazi Henrik III., a zajedno sa time

⁷ Vertugadin - vertugade s jastučićem od debelog platna, napunjen oko struka.

⁸ Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 48.

uvodi i razdoblje velike raskoši. Kralj se okružio miljenicima te počinje poticati znatno blistaviju i manje muževnu mušku eleganciju nego što je to prije bivalo. U skladu s time, dvorski plemići imaju nakit i parfeme, *fraise* koju su dotad nosile samo žene te uske hlače koje na gornjem dijelu sadrže napunjene vrpce. Kratki haljeci su oboružani drvetom ili metalom koji su sprijeda ukrašeni tzv. *panseronom* (grbom oblikovanom pomoću punjenja), dok nakitnjak nestaje. Rukavi dobivaju volumen, napuhnuti su u ramenima i prožeti su nizom proreza ili spljoštenih nabora. Plašt je izuzetno kratak i otvoren na prsima. Po uzoru na kralja većina plemića nosi šiljaste brkove i kralja, kao i kapu s vezicama ili visok stožasti šešir koji je ukrašen perjem. Žene nose preko donje haljine ili *cotte* haljine koje su stegnute u struku i podignute straga pomoću vertugadina, sa steznicima koji sprijeda završavaju s podstavljenim vrhom, a dodatni element napuhanih rukava ih proljepšava. *Fraise* kojeg još uvijek nose samo žene, postupno zamjenjuje nabrani ovratnik kakvog nosi Margareta Lorenska, te nakon toga ovratnik u obliku lepeze koji je otvoren na dekolteu.

2. 2. SELJACI I GRAĐANI

S obzirom na svoje mogućnosti, građanstvo se trudi oponašati plemstvo. U želji da budu sličniji plemstvu, građani nose kratki haljetak, hlače slične onima kakve nosi plemstvo, dugu ili kratku haljinu, kaput bez rukava i ukrasa, te kapu od platna podignuta oboda. Građanke nose haljinu koja je otvorena na prsima i podignuta odozdo kako bi se vidjela bluza i široka suknja u drugoj boji. Oko vrata se nalazi širi ovratnik od platna ili lana. Na glavi je kapa koju drži podbradnik od vrpce. " Seljaci nose opušteni kaput pojasom stegnut u struku, preko debele košulje od platna, i hlače do koljena. Zimi je obavezna ista kapa kakvu nose i građani, a ljeti šešir od trstike. Seljanke nose opasanu bluzu, ispod neuglednu kraću halju i preko nje pregaču te kapu od platna s kratkim velom koja štiti glavu i potiljak."⁹

⁹ Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, studeni 2008., str. 50.

Slika 7. Odjeća seljaka

Slika 8. Odjeća seljaka

3. KARAKTERISTIKE RENESANSE U POJEDINIM ZEMLJAMA

3. 1. FRANCUSKA

Francuski plemići nose šešir s vatiranim obodom i ukrasnom nabranom tkaninom ili podstavljeno prstenasto ogavlje ukrašeno nazubljenom tkaninom. Odora je u dvije boje nazubljenih rubova s dugačkim visećim rukavima također nazubljenih rubova. Nose vezani haljetak, izrez obrubljen krznom, dug ogrtač širokih rukava podstavljen krznom ili brokatni haljetak s vatiranim prošivenim gornjim i kratkim donjim dijelom obrubljenim krznom s velikim vatiranim rukavima, a struk je opasan pojasom ili remenom dok se na nogama nose dugačke čarape, te cipele ojačane na stopalu potplatom.

Francuski mladići i gospoda nose kapu na kriške, malu običnu kapu od tkanine, pusteni šešir uskog oboda i visoke kalote te krznenu kapu ukrašenu vrpčama i perjem ili broševima. Nose kratke haljetke čiji su rukavi punjeni sa slamom, haljetak je najčešće na kopčanje i kopča se cijelom dužinom, a ukrašen je s ukrasnim prorezima i vezenom bordurom, rukavi mogu biti kontrastne boje. Osim haljetka također se često nosi i ogrtač. Česte su varijante ogrtača s visećim otvorenim rukavima ukrašen krznom, brokatna tunika s ukrasnim prorezima ima dug ili brokatni ogrtač s krznanim ovratnikom i otvorenim vrećastim rukavima. Na nogama se nose dugačke čarape koje imaju spojene nogavice (neke su s cik-cak spojem tkanina kontrastnih boja), te niske cipele zaobljena vrha s prorezima.

Francuskinje viših staleža posjeduju veću platnenu moć te stoga si mogu priuštiti kvalitetniju i estetski ljepšu odjeću za razliku od običnog građanstva. U svezi s time nose oko glave podstavljeno prstenasto ogavlje koje može biti ukrašeno brošem ili dragim kamenjem te visoke šiljaste kapa s dugim velom u raznim bojama. Haljine su pretežito od brokata i veže se pojas oko visokog struka ili ispod grudi, a ukrašene su krznom s velikim visećim rukavima koji mogu biti otvoreni i podstavljeni s krznom koji vise do poda. Nose se i haljine dubokog izreza u koji je umetnut svileni šal, a oprsje haljine je krojeno uz tijelo s ukrasnim naborom koji je pričvršćen brošem, a preko dugih usko krojenih rukava su kratki nabrani rukavi od druge tkanine.

Slika 9. Francusko plemstvo

Slika 10. Gallery of historical figures, kraljica Margot

Za razliku od viših staleža, obične građanke nemaju sredstva kojima bi si mogla priuštiti jednako kvalitetnu odjeću kao i plemstvo te se stoga trude čim više odijevati slično njima, sve u skladu s njihovim mogućnostima. Materijali od kojih one nose odjeću su znatno jednostavniji i naravno jeftiniji. Te tako one nose i lanenu kapu s obodom sprijeda zavrnutim prema gore, haljina s opšivenim četvrtastim izrezom i kratkim rukavima, gornji skuti od brokata zadignuti i zataknuti za uzak pojas ili podstavljeno prstenasto oghlavlje, haljina pripijenog oprsja koja se sprijeda utegne vezanjem, skuti zadignuti i zataknuti za pojas, vunena donja suknja. Haljine su od vunene tkanine širokog ovalnog izreza, nabranog donjeg dijela, donjih rubova rukava i skuta obrubljenih krznom, širok pojas oko struka ili dug baršunski haljetak preko brokatne haljine usko krojena gornjeg dijela i rukava.

Seljanke na glavama nose bijelu lanenu kapu ili turban. Haljina do gležnja širokog prozirnog ovratnika i preko toga nose veliku pregaču. Također se nosi haljina od prugasta lanenog platna, preko nje prsluk kratkih rukava, podsuknja, dugačke čarape i cipele do gležnja. Dok seljaci najčešće nose šešir vezan šalom, kratak haljetak s kožnim kopčama te kratke pamučne hlače i kožne čizmice do gležnjeva ili kratku tuniku, kožni pojas o kojemu visi futrola za alat, dugačke čarape zasukane ispod koljena i čizme.

3. 2. ENGLJESKA

Bitna europska zemlja koju nije zaobišao renesansi val je Engleska. Najbogatiji stalež, odnosno plemstvo, točnije engleski plemići nose raskošnu odjeću koja odražava njihovu

financijsku moć. U svezi s time, oni nose tunike ili haljine do koljena jarkih boja koje su obrubljene krznom, a ovratnik je od crnog baršuna. Osim tunika, nose i kratke ogrtače, na čije je donje rubove kao i na obje prednjice cijelom duljinom i oko vrata našiveno lisičje krzno. Na nogama nose bijele dugačke čarape s potplatima ili dugačke čarape, nogavice su gore spojene, nakitnjak, te niske cipele zaobljena vrha.

Slika 11. Gallery of historical figures,
kralj Henry VIII

Slika 12. Gallery of historical figures,
Edward VI

Engleske dame, naravno, odijevaju se u skladu s aktualnim modnim trendom koji vlada. One nose oglavlja u obliku srca od malenih latica od tkanine, oglavlje crvene i zlatne boje u obliku rogova ukrašeno dragim kamenjem ili im je na glavi podstavljeni obruč u oblik srca preko mrežaste kape, veo im je vezan ispod brade. Haljina su pretežito od tkanine bogata uzoraka s vezenim bordurama i širokim rukavima podstavljenim krznom. Nose dugačke haljine s otvorenim dugačkim visećim rukavima, struk im je povišen.

Slika 13. Englesko plemstvo

Slika 14. Gallery of historical figures, Elizabeta I

Kao i obično građanstvo ne posjeduje jednaku financijsku stabilnost kao i plemstvo, stoga se odijevaju po uzoru na plemstvo, u skladu sa svojim mogućnostima. Engleska gospoda nose podstavljeno prstenasto ogavlje s kojeg visi komad nazubljene tkanine, velik šešir široka oboda ili baršunska kapa oboda široko obrubljenoga krznom. Ogrtači su najčešće podstavljeni i obrubljeni krznom ili bogato vezeni od tkanine s uzorkom, a ispod njega je kratki haljetak na kopčanje s vrećasto krojenim rukavima. Na nogama nose dugačke čarape u više boja s kožnim potplatima, nogavice su gore spojene, a cipele su s ukrasnim kopčanjem.

3. 3. NJEMAČKA

Renesansne njemačke dame u kosi nose tekstilne vijence načinjene od lišća. Oko glave im se nalazi veliko podstavljeno prstenasto ogavlje koje može biti ukrašeno brošem i dugim prozirnim velom. Haljine su najčešće povišenog struka, komotno krojene, s dugačkim visećim rukavima nazubljenih vrhova. Donji rukavi mogu biti opšiveni bordurom ili ukrašeni bogatim vezom.

Njemačko građanstvo, u ovom slučaju muškarci nose razne varijante pokrivala za glavu. Najčešće su se mogli vidjeti šeširi širokog oboda, obične krznene kape, kape od nabrane nazupčane tkanine ili turbani od nabrane tkanine. Nose duge ogrtače s kopčanjem sa strane, ili košulje od tanke lanene tkanine koje su ukrašene vezom, a preko košulje haljetak dubokoga vratnog izreza dugih rukava s prorezima. Često se nose i haljetci koji se sprijeda vežu s vezicama, sa širokim zavrnutim rukavima nazubljenih rubova, a oko bokova vežu pojas. Nogavice su pretežito ili bijele ili različitih boja i uzoraka, a cipele

koje nose su do gležnja i šiljaste. Žene na glavama nose malen dijamant ukrašen dragim kamenjem ili laneni turban. Haljine se jednostavne s četvrtastim izrezima, donja haljina je najčešće od debele vunene tkanine. Nose i kratku pelerinu koja pokriva samo ramena, dug ogrtač koji je ukrašen krznom, te haljinu koja se sprijeda veže vezicama.

Slika 15. Njemački mladići

4. UTJECAJ RENESANSE NA SUVREMENE DIZAJNERE

Razdoblje tako opsežno i bogato poviješću nesumnjivo je imalo utjecaj na stvaranje nekih dizajnera. Zaneseni širokim izborom boja, materijala, modnih dodataka te raznih motiva, odlučili su neke svoje kolekcije posvetiti upravo tom bogatom razdoblju. Pošto je renesansa doba procvata i uvođenja novina, nije ni čudno kako se upravo taj pojam upotrebljava u kontekstu procvata neke zemlje ili djelatnosti. Jedan od dizajnera koji je stvarao pod tih dojmom je i sam Alexander McQueen. U svojoj jesenskoj kolekciji vraća se rukotvorinama koje voli te stvarima koje su bile izgubljene kroz proces pravljenja mode. U renesansnom dobu pronalazi ljepotu i svjetlinu koju iznosi na površinu.

Slika 16. Fall 2010 read – to – wear, McQueen

Slika 17. Fall 2010 read – to – wear, McQueen

Ono što je McQueen pripremio kroz kolekciju sadrži poetičnu, srednjovjekovnu ljepotu koja se nosi s religioznom ikonografijom dok sadržava sjećanja na njegove prošle kolekcije. Naručio je tkanine i pretvorio je digitalne fotografije slika anđela i „Bosch“ demonu u rukom pletene žakarde, zatim su uzeli materijale i od njih izrezali veličanstvene ogrtače i kratke zamotane haljine. U svojoj okićenoj površini, to možemo shvatiti kao udarac protiv običnog i suzdržanog smjera koji moda uzima, ali na svoj način. Naborane i oslabljene linije njegovih dugačkih haljina ukazivale su na mirnoću i jednostavnost, te

tako umjesto agresije, haljine su prenosile milost srednjovjekovnih Madona i bizantskih carica koje je McQueen proučavao.

Slika 18. Fall 2010 ready – to – wear, McQueen

Slika 19. Fall 2010 ready – to – wear, McQueen

„Za svakoga tko je godinama promatrao njegov razvoj, navođenje zbirke prekretnica bilo je više no očito. Glave koje su bile obavijene zavojima, neke s pernatim češljevima, istodobno su prozivale britansku pozadinu dizajnera i njegovu znamenitu „*Asylum*“ kolekciju, dok je također privlačio sličnost sa skromnim načinom pokrivanja glave u sjevernoj Europi kroz srednjovjekovno i renesansno doba.“¹⁰

Osim McQueena, inspiraciju u renesansnom razdoblju također je pronašla i Vivienne Westwood. Njena „*Portrait collection*“ je najbolji odraz renesanse u njenim kreacijama. Kolekcija je nastala 1990. godine. Na slici 20. može se vidjeti ansambl crnog korzeta od sintetičkog baršuna s dugim rukavima s pamučnom oblogom i metalnim zlatom koje je prikaz ukrasa klasičnih figura i motiva. Dekoracija je inspirirana dizajnom namještaja Andrea Boullea iz V&A kolekcije.

¹⁰ <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen>

Slika 20. Portrait, korzet, Vivienne Westwood, 1990.

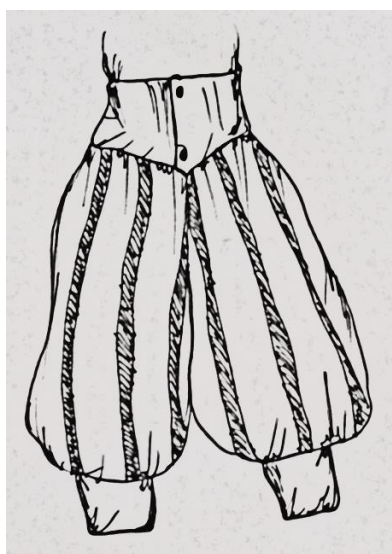
Njenu „*Portrait*“ kolekciju inspirirala su slike ulja na platnu iz 18. stoljeća. Središnji dio njene izložbe je korzet koji nosi fotografski otisak slike na kutiji s čokoladom, slikara rokokoja Francoisa Bouchera. Kreacija koja podsjeća na samu sliku, zamotana je pozlaćenim okvirom preko ramena poput remek-djela doslovno razrezanog dolje i razbijenog po cijelom tijelu.

Slika 21. Portrait, korzet, Vivienne Westwood, 1990.

5. PROJEKTIRANJE KOLEKCIJE INSPIRIRANO RENESANSNIM ELEMENTIMA

Razdoblje renesanse odlikuje mnogo pojedinačnih dijelova koji mogu služiti kao inspiracija. Neki od tih elemenata su vratni izrezi, slojevitost materijala, raskošna oghlavlja, kolorit. Kako se ne bi zanemarila i uloga muške mode u renesansi, odlučila sam da iskoristim upravo njihove naborane hlače kao inspiraciju za svoju kolekciju. Muške hlače odlučila sam preoblikovati u rukav na ženskoj haljini. Drugi element koji me inspirirao je prepoznatljivo cik – cak vezanje, koji je najčešće vidljivo na odijevanju nižih slojeva. Spojem elemenata viših i nižih slojeva, nastala je pročišćena forma kolekcije koja simbolizira jednostavnost i eleganciju.

Slika 22. Element muških hlača kao inspiracija za kolekciju

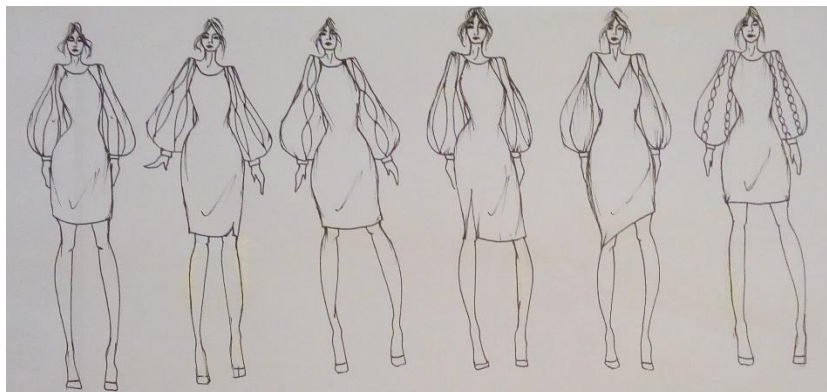

Slika 23. Element muških hlača kao inspiracija za kolekciju

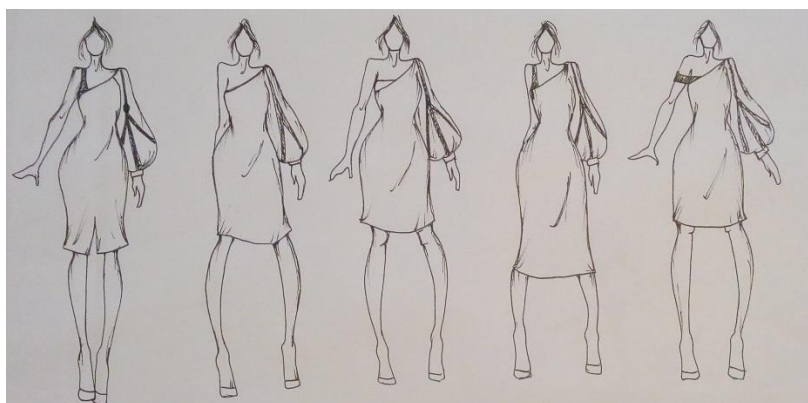

Slika 24. Element vezanja na ženskoj haljini kao inspiracija za kolekciju

Projektirana kolekcija osmišljena je kao minimalizirana haljina s upečatljivim detaljima ili detaljem. Sve haljine krase prepoznatljivi elementi renesansne odjeće, ali u suvremenoj interpretaciji. Pri samom nastanku i smišljanju kolekcije prilikom istraživanja naišla sam na određene elemente koji su mi poslužili kao inspiracija za nastanak kolekcije.

Slika 25. Skice za kolekciju

Slika 26. Skice za kolekciju

Slika 27. Skice za kolekciju

5.1. HALJINA 1

Haljina je prvenstveno zamišljena kao igra šupljeg i punog. Zelena tkanina odaje dojam punoće i bogatstva dok je kontrastno njoj bijeli prozirni rukavi koji odaju dojam lakoće i prozirnosti. Bez ikakvih dodatnih ukrasa haljina sama po sebi postiže određeni efekt upravo zbog voluminoznih rukava. Kao što se može zaključiti element nogavica muških hlača, preoblikovan u rukav ovdje je glavnih fokus, a osuvremenjeni kroj haljine razbija renesansni dojam.

Slika 28. Skica 1. haljine, prednja strana

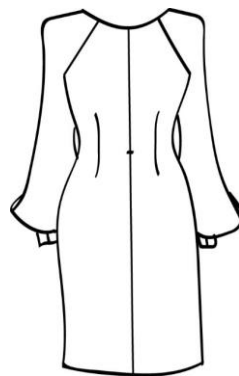
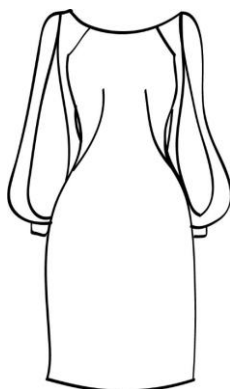
Slika 29. Skica 1. haljine, stražnja strana

5.2. HALJINA 2

Identična kao i prethodna haljina, ali opet različita. Element nogavica muških hlača je i dalje zadržan, ali na jedan drugačiji način. Kao i na prethodnoj haljini i ovdje je naglasak na rukavima. Igra boja, zelene i žute, naglašavaju jedna drugu. Rukav je krojen duplo, a unutarnji materijal nije iste zelene boje kao i ostatak haljine. Žutu boju sam upotrijebila kako bi se razbila monotonija zelene. Rez na rukavu otkriva tu zlatno žutu nijansu i naglašava novu dimenziju haljine.

Slika 30. Skica 2. haljine, prednja strana

Slika 31. Skica 2. haljine, stražnja strana

5.3. HALJINA 3

Treća haljina je sive boje, krojem pripada prethodne dvije, ali su dodani drugačiji detalji u gornjem dijelu. Naizgled slična prethodnoj, ali ponovno unikatna. I ovoga puta naglašava se element nogavica, ali sada haljina zadržava samo jedan rukav dok je drugo rame golo. Kako bi postigli efektan dojam ovdje sam odlučila koristiti crne trakice plišastog opipa kao ukras na rukavu. Našivanjem crnih trakica stvara se efektan prikaz koji ujedno znatno naglašava duh renesanse ali ga i prigušuju crne trake koje unose moderniji dojam.

Slika 32. Skica 3. haljine, prednja strana

Slika 33. Skica 3. haljine, stražnja strana

5.4. HALJINA 4

Na ovoj haljini korišten je element vezanja. Dugačka crna haljina drugačija od ostalih odaje elegantan dojam. Još jedna haljina klasičnog kroja ali ovoga puta mijenja se dužina i renesansni element. Kako bih razbila crninu haljine, ovdje je našivena dugačka zlatno žuta traka. Žuta boja ne postaje dominantna i napadna upravo zbog crnih plišanih trakica koje prigušuju žutilo i daju skladan dojam ujednačenosti.

Slika 34. Skica 4. haljine, prednja strana

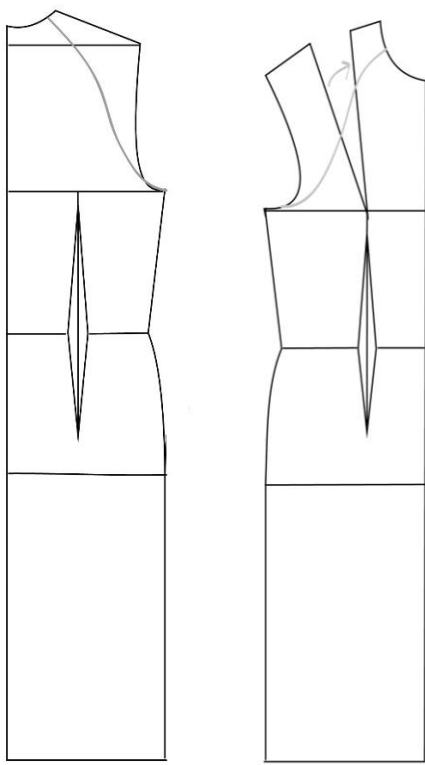

Slika 35. Skica 4. haljine, stražnja strana

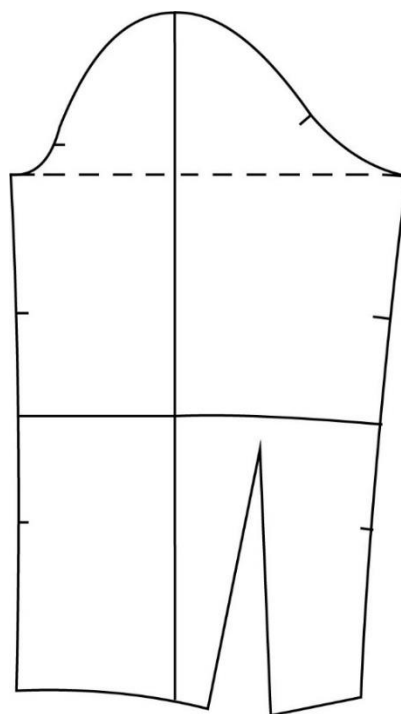
6. KONSTRUKCIJA I MODELIRANJE KROJA HALJINE

6.1. KONSTRUKCIJA HALJINE

Nakon proučavanja renesansnih elemenata i skiciranja, za odabrane haljine pristupilo se konstrukciji i modeliranju krojeva. Temeljne modele preuzela sam iz knjige „Konstrukcija i modeliranje odjeće“ profesora Ujevića.¹¹

Slika 36. Temeljna konstrukcija haljine

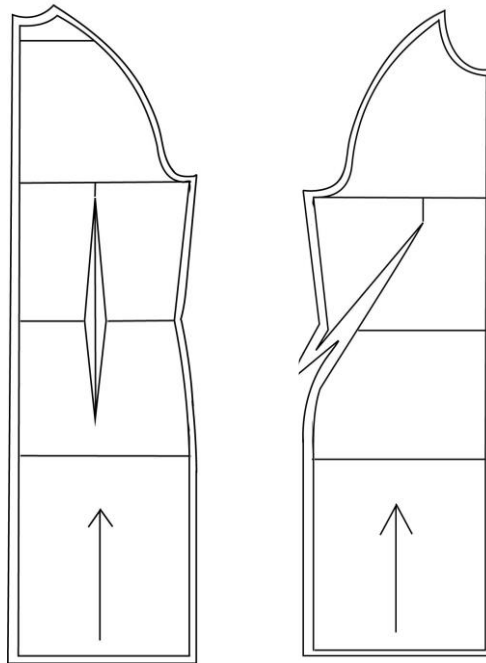

Slika 37. Temeljna konstrukcija rukava

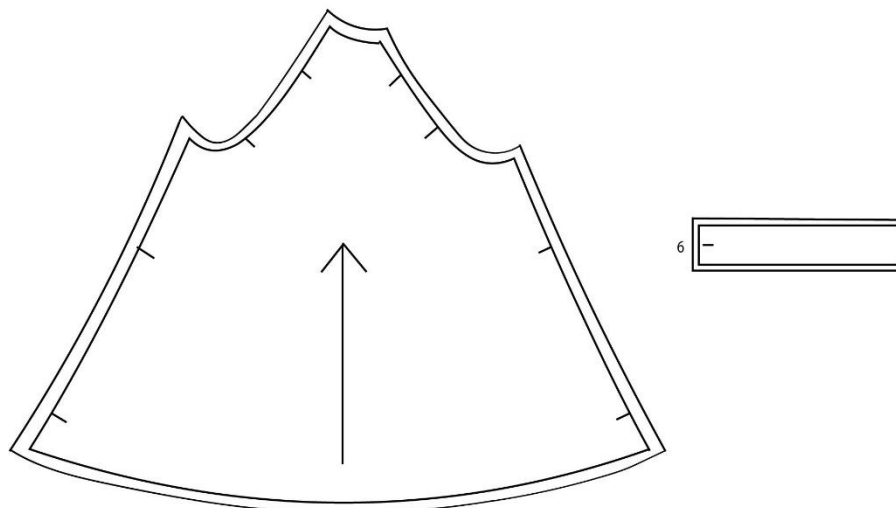
¹¹ Konstrukcija i modeliranje odjeće, Ujević, Darko; Rogale, Dubravko; Hrastinski, Marijan, Mašinski fakultet Univerziteta u Bihaću, Bihać, 1999.

6.2. MODELIRANJE HALJINE

Odabrana temeljna (bazna) konstrukcija modelirana je u skladu sa načinjenom skicom za haljinu.

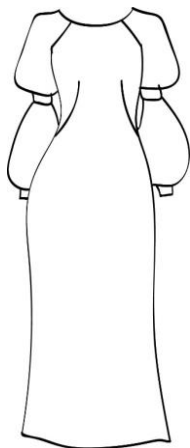

Slika 38. Modelirana haljina

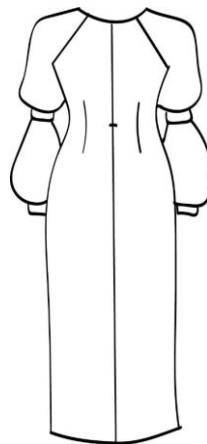

Slika 39. Modelirani rukav

7. VARIJACIJE ZA KOLEKCIJU „SJAJ PROŠLOSTI“

Slika 40. Varijacija za 1. haljinu, prednja strana

Slika 41. Varijacija za 1. haljinu, stražnja strana

Slika 42. Varijacija za 1. haljinu, prednja strana

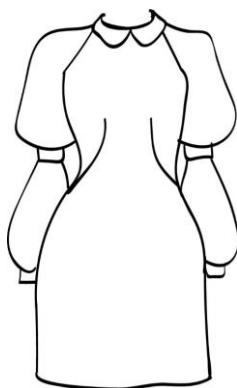
Slika 43. Varijacija za 1. haljinu, stražnja strana

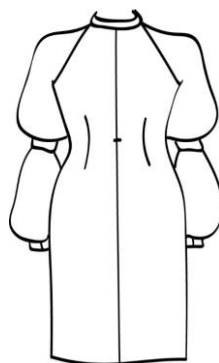
Slika 44. Varijacija za 1. haljinu, prednja strana

Slika 45. Varijacija za 1. haljinu, stražnja strana

Slika 46. Varijacija za 1. haljinu, prednja strana

Slika 47. Varijacija za 1. haljinu, stražnja strana

Slika 48. Varijacija za 1. haljinu, prednja strana

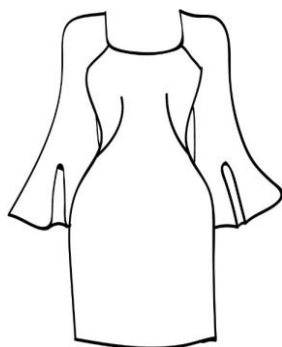
Slika 49. Varijacija za 1. haljinu, stražnja strana

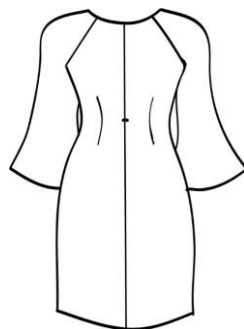
Slika 50. Varijacija za 2. haljinu, prednja strana

Slika 51. Varijacija za 2. haljinu, stražnja strana

Slika 52. Varijacija za 2. haljinu, prednja strana

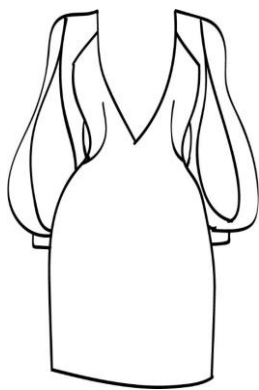
Slika 53. Varijacija za 2. haljinu, stražnja strana

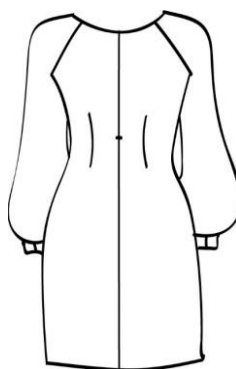
Slika 54. Varijacija za 2. haljinu, prednja strana

Slika 55. Varijacija za 2. haljinu, stražnja strana

Slika 56. Varijacija za 2. haljinu, prednja strana

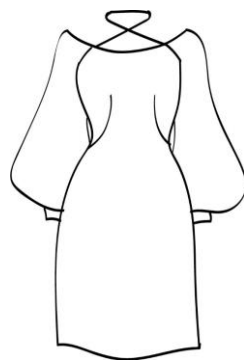
Slika 57. Varijacija za 2. haljinu, stražnja strana

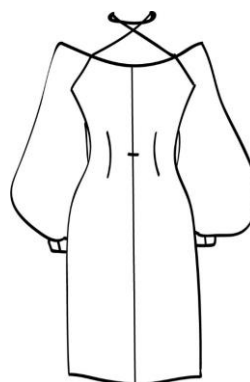
Slika 58. Varijacija za 2. haljinu, prednja strana

Slika 59. Varijacija za 2. haljinu, stražnja strana

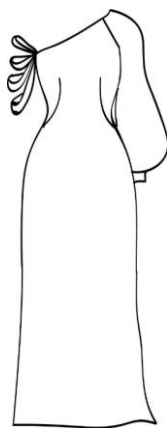
Slika 60. Varijacija za 3. haljinu, prednja strana

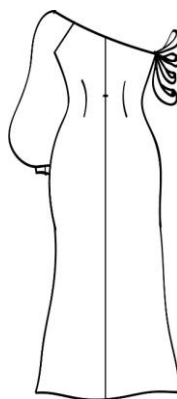
Slika 61. Varijacija za 3. haljinu, stražnja strana

Slika 62. Varijacija za 3. haljinu, prednja strana

Slika 63. Varijacija za 3. haljinu, stražnja strana

Slika 64. Varijacija za 3. haljinu, prednja strana

Slika 65. Varijacija za 3. haljinu, stražnja strana

Slika 66. Varijacija za 3. haljinu, prednja strana

Slika 67. Varijacija za 3. haljinu, stražnja strana

Slika 68. Varijacija za 3. haljinu, prednja strana

Slika 69. Varijacija za 3. haljinu, stražnja strana

Slika 70. Varijacija za 4. haljinu, prednja strana

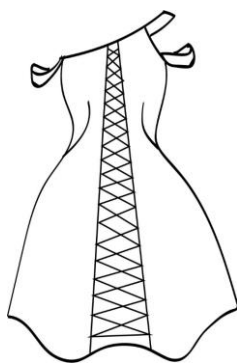
Slika 71. Varijacija za 4. haljinu, stražnja strana

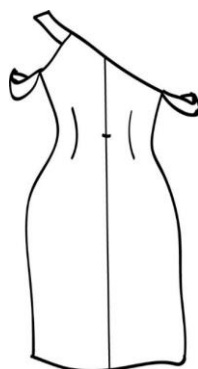
Slika 72. Varijacija za 4. haljinu, prednja strana

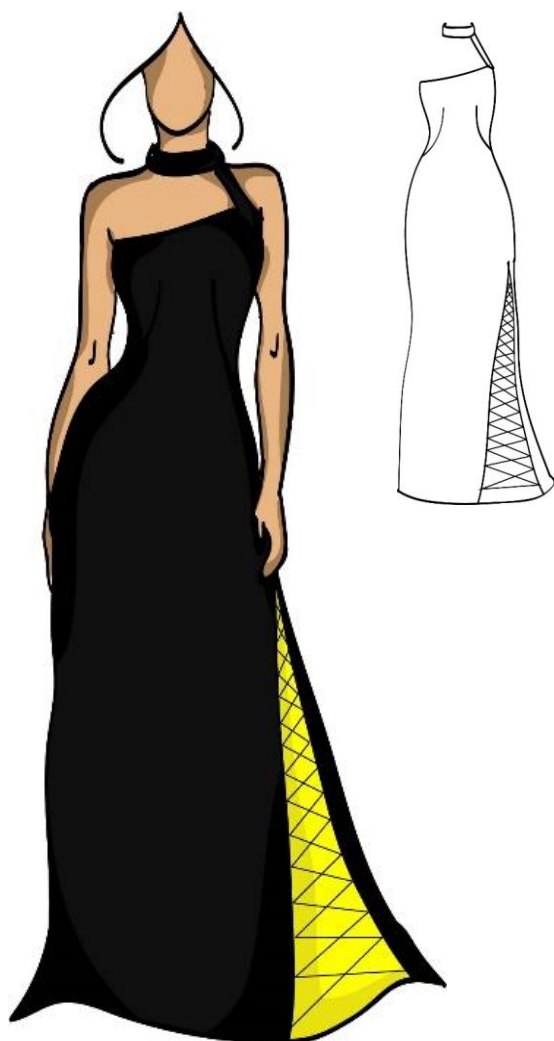
Slika 73. Varijacija za 4. haljinu, stražnja strana

Slika 74. Varijacija za 4. haljinu, prednja strana

Slika 75. Varijacija za 4. haljinu, stražnja strana

Slika 76. Varijacija za 4. haljinu, prednja strana

Slika 77. Varijacija za 4. haljinu, stražnja strana

Slika 78. Varijacija za 4. haljinu, prednja strana

Slika 79. Varijacija za 4. haljinu, stražnja strana

8. KOLEKCIJA „SJAJ PROŠLOSTI“

Slika 80. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

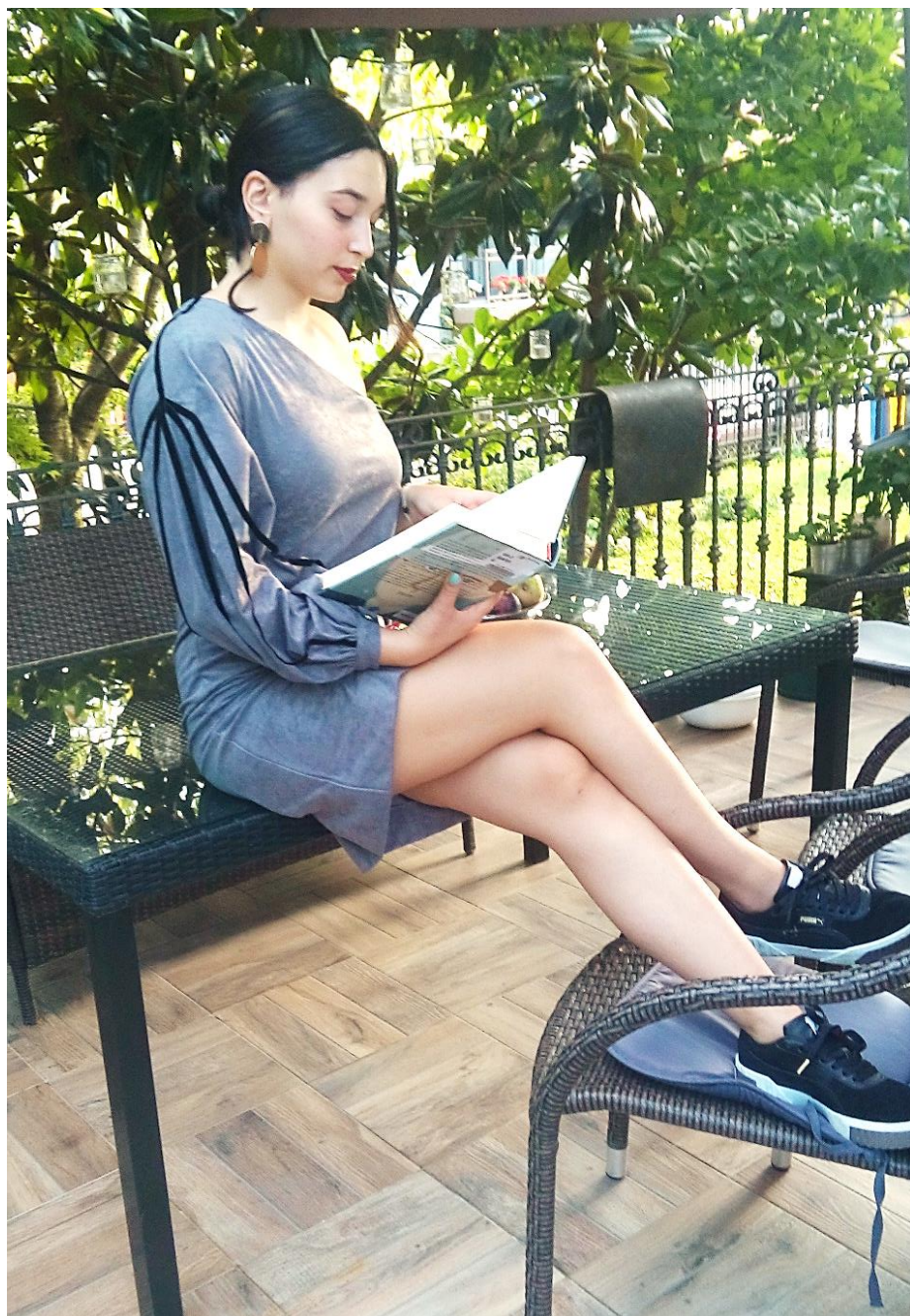
Slika 81. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 82. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 83. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 84. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 85. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 86. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

Slika 87. Kolekcija „Sjaj prošlosti“

9. ZAKLJUČAK

Renesansa se pokazala kao razdoblje koje je dovelo do procvata mode. Prijašnji način odijevanja nije činio vidljivu razliku između ženske i muške odjeće. Dolaskom renesanse mijenjaju se i obilježja ženske i muške mode, a razlika među spolovima postaje jasnija no ikada prije.

Muška odjeća postaje kratka i uz tijelo, dok je ženska odjeća duga i lepršava. Muškarci nose kratki haljetak koji otkriva bedra i naglašava struk. Rukavi se šire i nabiru, te tkaninom obiluju ornamenti koji su karakteristični za bogatije građanstvo. Osim razlike među spolovima nameće se i razlika među staležima. Tako siromašniji građani pokušavaju oponašati stil bogatijeg građanstva pa nose odjeću sličnu plemstvu ali u znatno jednostavnijim izvedbama i bez dodatnih ornamenata. Ženska odjeća naglašava tanak struk s čvrstim pojasom. Kako renesansa odmiče tako se i pozicija struka mijenja (od pojasa ispod grudi sve dok se taj pojas ne vrati na stvarno mjesto struka) kao i oblik vratnog izreza koji se s vremenom i produbljuje. Vratni izrezi kod bogatijih građanski i plemstva su ukrašeni krznom ili tkaninom u različitoj boji, također su prisutna i oglavlja. Odjeća je slojevita i nose se dvije haljine. Gornja haljina se u gornjem dijelu sužava i regulira vezicama, dok donja haljina naglašava voluminoznost. Za žene je također karakteristično da nose veo koji označava statusnu moć. Što je veo duži, status je veći. Siromašnije žene nose dvije tunike ili haljine. Odjeća je kao i kod muškog građanstva mnogo jednostavnija, stoga je odjeća u pastelnim tonovima i bez prisustva ornamenata. Kako bi oponašale više slojeve podižu gornji dio haljine.

Kroz prikazanu kolekciju vidljivi su elementi renesansne odjeće kao što su nabrane muške hlače, vezanje prsluka, što je bilo karakteristično za siromašni sloj. Modificirajući te elemente nastala je kolekcija „Sjaj prošlosti“. Ideja same kolekcije je pročišćavanje forme te zadržavanje jednostavnosti i elegancije. Svaka kreacija je osuvremenjena sa karakterističnim renesansnim elementom. Temeljne korištene boje su siva i zelena, ali prikazane haljine mogu se iskrojiti i u drugim bojama.

Renesansa donosi prve promjene u načinu odijevanja i shvaćanju mode, upravo zato se i smatra prijelomnim razdobljem. To razdoblje koje je prvo unijelo promjene i u današnje doba i dalje je prisutno kroz razne oblike umjetnosti.

10. POPIS LITERATURE

1. Povijest odijevanja, Francois - Marie Grau, Kulturno informativni centar, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb studeni 2008.
2. Humanizam i renesansa, doba otkrića, Europapress holding, Zagreb 2008.
3. Povijest odijevanja na zapadu, Peacock John, Golden marketing – tehnička knjiga, Zagreb 2007.
4. Renesansa kratka povijest, Johnson Paul, Alfa, Zagreb, 2008.
5. Renesansa – povijest umjetnosti u Hrvatskoj, Pelc Milan, Naklada ljevak, Zagreb 2007.
6. Kultura renesanse u Italiji, Burckhardt Jacob, Prosvjeta, Zagreb 1997.
7. Povijest Europe, Roberts John M., AGM, Zagreb 2002.
8. Živjeti u kući: Stanovanje, prehrana i odijevanje u novovjekovnoj Europi (1500. – 1800.), Sarti Raffaella, IBIS grafika, Zagreb 2006.
9. Konstrukcija i modeliranje odjeće, Ujević, Darko; Rogale, Dubravko; Hrastinski, Marijan, Mašinski fakultet Univerziteta u Bihaću, Bihać, 1999.
10. <http://www.prva.hr/images/pdf/LEKCIJA%2020%20-%20RENESANSA%20I%20HUMANIZAM.pdf> , pristupljeno 12. travnja 2019.
11. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen> , pristupljeno 20. lipnja 2019.
12. <https://medievalwall.com/hrvatski/kulturalna-povijest/srednjovjekovna-odjeca/> , pristupljeno 13. srpnja 2019.
13. <https://hr.ladyfashion.info/1276-fashion-and-costume-of-the-italian-renaissance.html> , pristupljeno 14. srpnja 2019.

11. IZVORI SLIKA

Slika 1.

https://www.google.com/search?tbm=isch&q=the+chronicle+of+western+costume+john+peacock+renaissance&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiksvj9xOHIAhVx8eAKHWabCp8QBQglKAA&biw=1536&bih=706&dpr=1.25#imgdii=uBMis9DrZLYv_M:&imgsrc=mt0PrzpJv6ERmM: , pristupljeno 14. lipnja 2019.

Slika 2.

https://www.google.com/search?biw=1536&bih=754&tbm=isch&sa=1&ei=V6v_XLf7BInCUu_FrTg&q=the+chronicle+of+western+costume+john+peacock+renaissance&oq=the+chronicle+of+western+costume+john+peacock+renaissance&gs_l=img.3...4726.9000..10010...0.0..0.119.1064.9j2.....0....1..gws-wiz-img.9TZjMieVUu0#imgdii=iT3VMGoXYrVrM:&imgsrc=sBw7F8yJnD7avM: , pristupljeno 14. lipnja 2019

Slika 3. <http://www.mojnovisad.com/vesti/foto-izlozba-sjaj-renesanse-otvorena-u-muzeju-grada-id21500.html> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 4. <http://www.mojnovisad.com/vesti/foto-izlozba-sjaj-renesanse-otvorena-u-muzeju-grada-id21500.html> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 5. <https://wannabemagazine.com/istorija-mode-renesansa/> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 6. <https://wannabemagazine.com/istorija-mode-renesansa/> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 7. <https://renclothing.weebly.com/the-peasants.html> , pristupljeno 18. lipnja 2019.

Slika 8. <https://www.pinterest.com/pin/303218987398697296/> , pristupljeno 18. lipnja 2019.

Slika 9. <https://www.pinterest.com/pin/5699937011221247/> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 10 <http://galleryhistoricalfigures.com/figuredetail.php?abvrname=MargueritedeValois> , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 11. http://galleryhistoricalfigures.com/figuredetail.php?abvrname=Henry_VIII_v2 , pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 12. http://galleryhistoricalfigures.com/figuredetail.php?abvrname=Edward_VI_, pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 13. <https://www.pinterest.com/pin/548524429610754428/>, pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 14. http://galleryhistoricalfigures.com/figuredetail.php?abvrname=Elizabeth_I_, pristupljeno 16. lipnja 2019.

Slika 15. <https://www.google.com/search?tbm=isch&q=the+chronicle+of+western+costume+john+peacock+renaissance&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwiksvj9xOHIAhVx8eAKHWabCp8QBQglKAA&biw=1536&bih=706&dpr=1.25#imgsrc=mt0PrzpJv6ERmM:>, pristupljeno 14. lipnja 2019.

Slika 16. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#3>, pristupljeno 20. lipnja 2019.

Slika 17. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#1>, pristupljeno 20. lipnja 2019.

Slika 18. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#4>, pristupljeno 20. lipnja 2019.

Slika 19. <https://www.vogue.com/fashion-shows/fall-2010-ready-to-wear/alexander-mcqueen/slideshow/collection#8>, pristupljeno 20. lipnja 2019.

Slika 20. <https://collections.vam.ac.uk/item/O71182/portrait-ensemble-vivienne-westwood/>, pristupljeno 01. rujna 2019.

Slika 21. <https://www.vam.ac.uk/articles/vivienne-westwood-a-taste-for-the-past>, pristupljeno 01. rujna 2019.